

Nr 180.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag innefattande förbud i visst fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete; gifven Stockholms slott den 19 april 1912.

Under återopande af bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag innefattande förbud i visst fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF

Gust. Sandström.

Förslag

till

Lag**innefattande förbud i visst fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete.**

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Är värnpliktig, som är lagstadd eller annorledes i annans tjänst eller arbete anställd, borta från sin anställning för fullgörande af skyldigheter, som åligga honom enligt lagen om vapenöfningar under senare hälften af år 1912 eller förra hälften af år 1913 för utrönande af härens krigsberedskap (mobiliseringsöfningar), må husbonden eller arbetsgifvaren ej af sådan anledning skilja den värnpliktige från anställningen.

2 §.

Husbonde eller arbetsgifvare, som bryter mot hvad i 1 § stadgas, vare skyldig ersätta den värnpliktige dennes skada.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1912.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott onsdagen den 10 april 1912.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERGSTRÖM,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Sandström anförde följande:

»Såsom chefen för landtförvarsdepartementet framhållit vid föredragning inför Kungl. Maj:t af förslag till lag om vapenöfningar under senare hälften af år 1912 eller förra hälften af år 1913 för utrönande af härens krigsberedskap (mobiliseringsöfningar), erfordras särskilda bestämmelser till förebyggande af att värnpliktig, som är lagstadd eller annorledes i annans tjänst eller arbete antagen, skulle kunna afskedas endast af den anledning att han är borta från tjänsten eller arbetet under tiden för fullgörande af sina skyldigheter enligt nämnda lag.

Beträffande lagstadda tjänare finnes sedan gammalt bestämmelse, att en kortare tids bortovaro från tjänsten för vanlig militärisk tjänstgöring icke utgör laga skäl för afskedande. I 51 § af legostadgan den 23 november 1833 är i sådant afseende stadgadt, att om tjänstgöring eller vapenöfning, till hvilken tjänstehjon af allmänna beväringsmanskapet inkallats, varat högst en månad, tjänstehjonet är berättigadt att i sin förra tjänst återgå, hvilket husbonden ej får vägra. Enligt kungörelsen den 13

november 1860 angående den allmänna beväringen var den tid, under hvilken tjänstehjon skulle vara berättigadt att återfå sin tjänst, utsträckt till åtta veckor, men då värnpliktslagen den 14 juni 1901 icke innehåller något dylikt stadgande, torde legostadgans bestämmelse numera ånyo gälla.

I afseende å andra i arbete anställda personer än lagstadda tjänare äger någon motsvarande bestämmelse icke tillämpning. Utan att ingå på frågan, huruvida en sådan bestämmelse bör meddelas, vill jag nu endast erinra om vissa förhållanden, som gjort det mera möjligt att undvara densamma. De värnpliktiga, som hafva att fullgöra den i värnpliktslagen föreskrifna fredstjänstgöringen, äro i regel 22—24 år gamla och hafva vanligen icke bildat familj. De äga i allmänhet på förhand kännedom om tiden för tjänstgöringen och hafva alltså tillfälle att söka ordna sina arbetsförhållanden på bästa möjliga sätt. Detta underlättas äfven i någon mån för dem genom den under vissa förutsättningar medgifna utvägen att erhålla uppskof till annat år med dylik tjänstgöring.

Då den tjänstgöring, hvarom nyssnämnda lagförslag handlar, faller utanför den i värnpliktslagen angifna, torde bestämmelsen i 51 § legostadgan icke kunna anses äga tillämpning i förevarande fall. Med hänsyn härtill är nu erforderligt att genom särskildt stadgande tillförsäkra lagstadda tjänare trygghet — motsvarande den för vanlig tjänstgöring genom legostadgan beredda — att efter mobiliseringsöfningarnas slut få återgå i tjänsten. Man synes emellertid icke böra nöja sig härmed, utan torde i afseende å dessa öfningar en liknande rätt böra stadgas äfven för personer, som innehafva annan anställning. I nämnda öfningar skola deltaga värnpliktiga intill en ålder af 40 år, och familjeförsörjare komma alltså att i stor omfattning tagas i anspråk för desamma. Mobiliseringsordern utfärdas fullkomligt oväntadt, och beredelsetiden för den värnpliktige är synnerligen kort, då han i allmänhet måste begifva sig på väg till utrustningsorten senast tolf timmar efter det han erhållit kännedom om inkallelsen. Antagligt är därför, att värnpliktig, som innehar anställning, ofta icke skall hinna att vidtaga några särskilda anordningar beträffande denna; stundom torde det icke ens blifva honom möjligt att sätta sig i förbindelse med arbetsgifvaren. Behovvet af stadganden i syfte att åt de värnpliktiga bevara deras anställningar gör sig därför vida starkare gällande än i vanliga fall. På samma gång underlättas genomförande af dylika bestämmelser väsentligt däraf, att afbrottet i arbetet blir af endast kort varaktighet. Tjänstgöringstiden under mobiliseringsöfningarna är nämligen satt till högst femton dagar för beväringen och högst tio dagar för landstormen, in- och utryckningstiderna oberäknade.

På nu angifna grunder har jag låtit inom justitiedepartementet ut-
arbeta ett förslag till lag innefattande förbud i visst fall mot värnpliktigs
skiljande från tjänst eller arbete.»

Departementschefen uppläste härefter omförmälda förslag, af den
lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, och hemställde, att för det i
§ 87 regeringsformen angifna ändamål lagrådets utlåtande öfver förslaget
måtte inhämtas genom utdrag af protokollet.

Denna hemställan, som biträdades af statsrådets
öfriga ledamöter, blef af Hans Kungl. Höghet Kron-
prinsen-Regenten bifallen.

Ur protokollet

Israel Myrberg.

Förslag

till

Lag

innefattande förbud i visst fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Är värnpliktig, som är lagstadd eller annorledes i annans tjänst eller arbete anställd, borta från sin anställning för fullgörande af skyldigheter, som åligga honom enligt lagen om vapenöfningar under senare hälften af år 1912 eller förra hälften af år 1913 för utrönande af härens krigsberedskap (mobiliseringsöfningar), må husbonden eller arbetsgifvaren ej af sådan anledning skilja den värnpliktige från anställningen.

2 §.

Husbonde eller arbetsgifvare, som bryter mot hvad i 1 § stadgas, vare skyldig ersätta den värnpliktige dennes skada.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1912.

*Utdrag af protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd måndagen
den 15 april 1912.*

Närvarande:

Justitieråden .SUNDBERG,
 BORGSTRÖM,
 SKARSTEDT,
Regeringsrådet ERNBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag af protokollet öfver justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 10 april 1912, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle, för det i § 87 regeringsformen angifna ändamål, inhämtas öfver upprättadt förslag till lag innefattande förbud i visst fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete.

Förslaget, som finnes bilagdt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits af revisionssekreteraren Herman Falk.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet

Erik Ölander.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott fredagen den 19 april 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Sandström anmälde lagrådets den 15 innevarande april afgifna utlåtande öfver det den 10 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till lag innefattande förbud i visst fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete; och hemställde föredraganden, att förslaget, som af lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas Riksdagen till antagande.

Denna hemställan, som biträdades af statsrådets öfriga ledamöter, blef af Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifallen, och skulle till Riksdagen af-låtas proposition af den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet
Israel Myrberg.